

TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİ ÜZERİNE TMMOB GÖRÜŞÜ

Giriş

Türkiye, 1980’li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin istemlerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Ülkemizde giderek artan bir ivmeyle sanayi yatırımı azalmakta, üretim ve çalışma ilişkileri esnekleştirilmekte, kentsel mekanlar dönüştürülmekte, mekanlar dönüştürüldükçe enformel işgücü işsizlik oranı ile doğru orantılı büyümekte ve bunlara makro ve mikro düzeydeki ekonomik kriz etkileri de eklenince çıkan krizlerin sık ve dayanılmaz boyutları yoksullaşma sürecini kronik hale getirmektedir. Bu çerçevede istihdam daralmakta, işsizlik artmakta, ücretler ve örgütlenme düzeyi gerilemektedir.

Neoliberal ekonomi politikalarının yönlendirdiği esnekleşme, işyerinin parçalanması ve fabrikanın yok olması ya da işin parçalanması süreçlerinde, mühendislik, çoğu zaman bu politikaların bir aracı olarak kullanılmaktadır. Tüm mesleklerde olduğu gibi mühendislik ve mimarlık mesleği de hak ettiği saygınlığı kaybetmektedir. Basit iş akdiyle istihdam ilişkisine dönüştürülen lisans diplomalı meslekler, meslek lisesi diplomalarıyla ikame edilebilmektedir.

Ülkemizde mühendislik meslek alanlarını da ilgilendiren, üretim süreçlerine yönelik düzenlemelere ve sanayi politikalarına bakıldığında; toplumsal fayda anlayışından uzak, kalkınma, refah ve istihdamı göz ardı eden, plansız ve kurlsız bir yaklaşım egemendir. Bu genel yaklaşıma uygun biçimde mühendislik eğitimi, kamu ve toplum yararı yerine, yalnızca sermaye güçlerinin çıkarlarına hizmet eden bir anlayışla ve eğitim sürecine dahil unsurların yeterli olanaklarla ve bilimsel bir anlayışla desteklenmediği koşullarda gerçekleştirilmektedir.

Küresel kapitalist dünyaya entegrasyon çalışmalarının hızla yürütüldüğü günümüzde, ülkeye biçilen roller irdelendiğinde görülmektedir ki; IMF ve DB’nin koyduğu şartlar doğrultusunda eğitim ve öğretim hizmetleri piyasa ve sermayenin hizmetine sunulmakta, eğitim metalaştırılmaktadır. Üniversite yapısındaki değişim, “şirket” ve “müşteri odaklı” bir tarza yönelmekte ve “müfredat” buna uygun biçimde yeniden yapılandırılmaktadır.

Bu politikaların doruk uygulamalarını gerçekleştiren AKP iktidarı döneminde, eğitim alanında görülen temel yönelim, üniversite sayısındaki hızlı artış ve nitelikli işgücünü bir “maliyet” unsuru olarak görüp ucuz emek sömürüsüne dahil etmekte somutlanmaktadır.

Üniversitelerimizde bilimsel araştırmalara gerekli kaynaklar ayrılmayarak, bilimsel gelişmelerin önüne geçilmekte, sanayi ile ilişkiler toplumun ihtiyaçlarına göre değil, sadece sermayenin ihtiyaçlarına göre yapılanmakta, bilim, piyasa ekonomisinin belirlediği amaca yönelik kullanılmaktadır.

Meslek disiplinlerimiz açısından mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, “her il’e bir üniversite” anlayışı ile bu gereklilikler dışlanmış; her düzeyde yetersizlik ve deformasyon egemen olmuştur. Bu durum mevcut sanayi politikalarıyla birlikte işsizlik olgusunu da besleyen bir faktörü oluşturmaktadır.

Mühendislik alanındaki eğitimde gerek açılan okullar gerek artırılan kontenjanlar açısından planlama anlayışının olmaması özellikle belirli bölümlerden mezun mühendislerin istihdam sorununu artırdığı gibi bu kitlenin mesleki kimliklerinde erozyon yaratmaktadır. Üretim süreçlerinde ortaya çıkan değişim, mühendisleri yeniden biçimlendirmekte, mesleki formasyonlarını değiştirmekte, istihdamı daraltmaktadır. İşsizliğin artması ücret politikalarını olumsuz yönde etkilemekte ve mühendislerin emeği ile orantılı ücret almalarını engellemektedir.

Eğitim, istihdam ve üretim ilişkilerinin planlı bir şekilde ele alınmamasından dolayı lisans eğitiminde edinilen bilgilerin önemli bir bölümü çalışma hayatında pratik karşılığını bulamamaktadır. Bu durum mesleğe karşı yabancılaşmanın yanı sıra mesleki körelmeye de neden olmaktadır.

Ülkemizde yürütülen neo liberal politikalar doğrultusunda mühendislik alanlarıyla ilgili birçok konuda olduğu gibi eğitimde de bilimsel gerçeklerden uzak ve kaos yaratacak düzenlemelere imza atılmaktadır. Son olarak 13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknoloji fakülteleri bu durumun en somut örneklerinden biridir.

Teknik Öğretmen Okulundan Teknoloji Fakültesine

Sanayi ve teknoloji alanında, eğitilmiş teknik personel açığını kapatmak amacıyla 1930’lu yıllarda sanat enstitüleri, endüstri meslek liseleri, teknisyen okulları, teknik liseler ve kız meslek liseleri eğitim ve öğretime başlamıştır. Mesleki ve teknik okulların atölye ve meslek dersleri öğretmenlerini yetiştirmek üzere 1937 yılında ilk erkek teknik öğretmen okulu Ankara’da açılmıştır. Daha sonraki yıllarda sayıları artan ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı dört yıllık eğitim ve öğretim veren erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulu olarak adlandırılan yüksek teknik öğretmen okulları; 18.06.1987 tarihinde 2809 sayılı Yasa ile değiştirilerek kabul edilen 28.03.1983 tarihinde çıkarılmış 41 sayılı KHK ile teknik eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve üniversitelere bağlanmıştır.

12.05.192 tarihinde yayımlanan 3795 sayılı Kanun, bütünüyle mühendis ve mimarlar dışındaki teknik elemanların unvan, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Bu Yasa’nın 3. maddesinin (d) bendi, lise üstü dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu ve teknik eğitim fakültesi mezunları ile kız teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulunun ve mesleki eğitim fakültesinin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlara “teknik öğretmen” unvanı verilmesini öngörmüştür.

3795 sayılı Kanun’un 3. maddesinin (e) bendi teknik öğretmen unvanını kazananlara, belli bir programı başarıyla tamamlamaları koşuluyla kendi dallarında mühendis unvanı verilmesini düzenlemektedir. Teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakülteleri arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan yasal düzenlemeye ek olarak, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 07.08.1992 tarihinde “Teknik Öğretmenler İçin Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliği” çıkarılmıştır.

13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan teknik eğitim fakülteleri, mesleki

eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılmasına ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararname ile 21 teknik eğitim fakültesi kapatılarak yerine teknoloji fakültesi kurulmuştur.

Teknoloji Fakültelerinin Kuruluş Sürecinde TMMOB'nin Yaklaşımı

Teknoloji fakültelerinin kuruluş süreci, YÖK ve ilgili üniversiteler eliyle adeta gizli bir şekilde yürütülmüştür. Eğitim fakültelerinin kapatılarak teknoloji fakültelerinin açılmasının gerekçesi, teknoloji fakültelerinin hangi alanda ne gibi bir eğitim ve unvan vereceği, hangi bölümlerin kurulacağı vb. konularda kamuoyu ve konunun doğrudan tarafı olan TMMOB bilgilendirilmemiş ve görüş alışverişinde bulunulmamıştır.

13.11.2009 tarihinde yayımlanan Bakanlar Kurulu kararının hemen arkasından TMMOB ve bağlı odalar, konuyla ilgili görüşlerini kamuoyu ile paylaşmış ve söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı ile YÖK kararını yargıya taşımıştır.

Genel olarak bakıldığında TMMOB ve bağlı odaların teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin kararın arkasından oluşacak duruma ilişkin görüşleri, öngörülleri ve uyarıları şu çerçevede özetlenebilir:

- Meslektaşlarımızın %25'inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı ve yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu gerçeği göz önüne alınırsa bu kararın bir keyfilik ve plansızlık içerdiği ortadadır.
- Bilimsel, teknik ve akademik veriler, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanan programın mühendislik unvanı elde edilmesi için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Teknik öğretmen yetiştirmek üzere programlanmış fakültelerin adlarının değiştirilerek mühendis yetiştirmesi sağlanamayacağı gibi teknik öğretmenlerin unvanlarının değiştirilmesiyle mühendis olamayacakları da açıktır.
- Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından "mühendisleştirilen" ya da mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek "teknisyenleştirilen" bir anlayış kabul edilemez.
- ABD'de ve Avrupa'da birçok ülkedeki "mühendislik teknolojisti/teknoloğu" yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasınca yapılarak "teknoloji mühendisi" veya "uygulama mühendisi" adı kullanılmaktadır. Böylece, teknoloji fakültelerinden mezun olacakların, mühendislerin yetki ve sorumluluk alanlarına sokulmak istendiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun da ötesine gidilerek ülkemizde kurulan teknoloji fakültelerinde mühendislik bölümleri açılmıştır.
- Meslek liseleri mezunlarının üniversite sınav girişlerine ilişkin katsayı karmaşası yaratılırken, meslek liselerine öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin kapatılması iç tutarlılık açısından da ayrıca ele alınmalıdır. Ülkemizde iş dünyası sürekli olarak nitelikli ara eleman ihtiyacına vurgu yaparken; teknoloji fakülteleri kurulumuyla birlikte, ara eleman yetiştirecek eğitmen kadrolarının bir yıllık formasyon eğitimle yetiştirilmesinden de söz edilmektedir.

- İş dünyasının ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ve tekniker yetiştirilmek isteniyorsa, meslek yüksekokullarının eğitim kalitesinin artırılması zorunludur. Eğer teknik ve mesleki eğitim fakülteleri için ihtiyaç fazlası olduklarına yönelik belirleme yapılmışsa, bu kaynağın nitelikli ara eleman yetiştirmek için meslek yüksekokullarıyla ilişkilendirilerek kullanılması daha yerinde bir seçenek olacaktır.
- Yükseköğretim Yasası'nda açık bir şekilde "bir fakülte ya da yüksekokulda, aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunamaz" denilmektedir. Yasa'nın bu amir hükmü, farklı ad altında fakülte kurulmak suretiyle bertaraf edilemez. Bir fakülte bünyesinde aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunmasının yaratacağı sakıncalar, farklı fakülte bünyesinde kurulacak aynı ad altındaki bölümler için de geçerli olacaktır.
- YÖK'ün isimleri değiştirilen teknik eğitim fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla teknoloji fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını tanıması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı Yasa'yla ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle çalışmaktadır. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu teknik eğitim fakültelerinde (Teknoloji fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz.

Hukuksal Süreç

TMMOB ve EMO, 2010 yılı Temmuz ayında teknoloji fakültelerinin bünyesinde mühendislik bölümlerinin açılmasına dair YÖK Yürütme Kurulu Kararı ile kararın dayanağı olan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın iptali ve yürütmenin durdurulması istemi ile dava açmışlardır. Açılan davalarda Danıştay 8. Dairesi, TMMOB ve EMO'nun yürütmenin durdurulması istemini reddetmiş olup yargılama halen devam etmektedir.

YÖK'ün davaya verdiği cevaplardan aslında teknik eğitim fakültelerinin neden kapatılıp aynı üniversitelerde teknoloji fakülteleri olarak yeniden açıldıklarına ilişkin gerekçeler aşağıda açıklanmaktadır. Burada en önemli dayanak olarak "Teknik eğitim mezunlarının, %5'e kadar olan sayıda teknik öğretmen olarak atanabilmesi" gösterilmektedir. Mühendislerin %25 kadarı işsiz veya meslek dışı işlerde çalışırken, bu işsiz ordusuna, plansız bir şekilde yeni oluşturulan unvanlarla daha fazla üniversite mezunu eklemek, aslında primitif bir "günü kurtarma" çabasından ibarettir.

"1981 yılında, Ankara ve İstanbul'da olmak üzere, teknik ortaöğretime öğretmen yetiştiren 2 "Yüksek Teknik Öğretmen Okulu" bulunmaktaydı. Bu iki yüksekokul, 1982 yılında üniversite bünyesine alındı ve adları, "Teknik Eğitim Fakültesi" olarak değiştirildi ve aynı yıl Fırat Üniversitesi bünyesinde de bir Teknik Eğitim Fakültesi (TEF) kuruldu. Böylece Teknik Eğitim Fakültesi sayısı 3 oldu. Ancak, 2008 yılına gelindiğinde, TEF'in sayısı 19 olmuştu. Bu fakülteler 2008'de yılda toplam olarak, yaklaşık beş bin mezun verdiler. Ancak, bu fakültelerin mezunlarından ancak %5'e kadar olan sayıda, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Mesleki ve Teknik Ortaöğretime "Teknik Öğretmen" olarak atanabiliyordu. Örneğin "KPSS 2005'de elektrik öğretmenliğine başvurulan 1669 adaydan 2006 yılında ancak 19'u atanmış (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi (TYS), YÖK, 2007, Sayfa:112).

Teknik Eğitim Fakülteleri mezunları, MEB tarafından istihdam edilemediği için ilgili sektörlerde çalışmak zorunda kaldıklarında, “teknisyen”, “tekniker” ve “mühendis” hiyerarşik zincirinin neresinde konumlandırılabileceğine dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Endüstride, “Teknik Öğretmenlerin” unvan ve statülerinin belirsizliğinin yol açtığı çok büyük zorluklar yaşanmaktadır. Bu durum mesleki ve teknik öğretime olan ilgiyi azaltmakta, öğrencilerde moral çöküntüsüne ve motivasyon kaybına ve gelecekte ümitsizliğe yol açmaktaydı. Mezunlarda ise hayal kırıklıklarına ve sosyal problemlere dönüşmekteydi.

Teknik Eğitim Fakülteleri mezunları bir süredir sorunlar yaşamaktaydı. Şöyle ki, son yıllarda, bu fakülte mezunları, %5'e kadar olan sayıda “Teknik Öğretmen” olarak atanabilmekteydi. Sektörde, endüstride çalışmak istediklerinde, aldıkları eğitim düzeyine tekabül eden bir yetki ve unvanları yoktu.”

YÖK, teknik eğitim fakültelerinin kapatıldığına ve şu anda öğrenim gören öğrencilerinin mezun olmasından sonra 2015'e kadar tamamen ortadan kalkacağına vurgu yapmaktadır. Teknik eğitim fakültesinden mezun olacakların ve olmuş olanların mühendis unvanını alabilmeleri için 3795 sayılı yasaya tabi olduklarının altını çizen YÖK, teknoloji fakültelerinin de teknik eğitim fakültelerinin devamı olarak değil yeni açılan fakülteler olarak hizmet vereceğini bildirmektedir.

“Kapatılan fakültelerdeki mevcut öğrenciler hangi şartlarda alınmışlarsa o şartlar çerçevesinde eğitim-öğretimlerini tamamlayacaklardır ve mezun olmaları durumunda “teknik öğretmen” unvanı alacaklardır. “Mühendis” unvanını almaları için 3795 sayılı yasadaki hükümlere tabidirler. Ayrıca, daha önceki yıllarda Teknik Eğitim Fakültelerinden mezun olmuş teknik öğretmenler de “mühendis” unvanını almak istemeleri durumunda yine 3795 sayılı yasadaki hükümlere tabidirler. Diğer taraftan, yukarıda verilen “... teknik öğretmen yetiştiren program sonrasında mühendis unvanı verilecek olması da yasaya ve hukuka aykırıdır” ifadesi ile kastedilen Teknik Eğitim Fakülteleri, isim değiştirilerek Teknoloji Fakültesine dönüştürülmüştür. Dolayısıyla Teknik Öğretmen yetiştiren fakülteden mühendis yetişmeyeceği kastediliyorsa, bu ifade, yapılan düzenlemenin doğru anlaşılmadığı anlamına gelmektedir.”

.....

“Teknik Eğitim Fakülteleri kapatılmıştır ve öğrencileri mezun olduğunda, en geç 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, Bakanlar Kurulu Kararıyla kapatılmış olacaktır. Kapatılan fakültelerin bulunduğu üniversitelerin bünyesinde “Teknoloji Fakülteleri” kurulmuştur. Yani Teknoloji Fakülteleri Teknik Eğitim Fakültesinin yerine kurulmuş ya da Teknik Eğitim Fakülteleri Teknoloji Fakültelerine dönüştürülmüş değildir. Teknoloji Fakültelerinin bölümleri; müfredat, öğretim kadrosu ve öğrenci kabulü yönlerinden mühendislik bölümleri ölçütlerini uygulayacaklardır. Bilindiği gibi yükseköğretim üniversitemiz bünyesinde yapılmakta, dereceler üniversiteler tarafından verilmektedir. Teknoloji Fakülteleri ilk defa kurulduğundan, sağlıklı bir yapıda kurulabilmesi için öneriler oluşturmak üzere, YÖK bünyesinde ilgili fakültelerin dekanları, üniversite rektörleri ve çalışma grupları ile Teknoloji Fakültelerinin yapılandırılması konusunda üniversitelere tavsiye niteliğinde bilgiler üretilmiştir. Üniversiteler, mevcut mühendislik bölümlerinde nasıl eğitim-öğretim

yapıyorlarsa, Teknoloji Fakültesi bünyesindeki Mühendislik bölümlerinde de öyle eğitim-öğretim vereceklerdir.”

YÖK, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, öncelikli olarak mühendislik fakülteleri bulunan ve ağırlıklı olarak mühendis formasyonuna sahip öğretim elemanlarının yoğun olduğu üniversitelerin, teknoloji fakültelerine öğrenci alımını gerçekleştirmiştir. Bu durum yeni kurulan teknoloji fakültelerinde, mühendislik eğitimi verileceğini göstermektedir.

“Teknoloji Fakülteleri, en yaygın olarak ABD’de olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde mevcuttur. Teknoloji Fakültesi bünyesinde Mühendislik (Engineering) ve Mühendislik Teknolojisi (Engineering Technology) bölümleri vardır. Örneğin Mechanical Engineering (Makina Mühendisliği) ve Mechanical Engineering Technology (Makina Mühendisliği Teknolojisi) gibi.

Mühendislik bölümü mezunlarının unvanı “mühendis”, Mühendislik Teknolojisi bölümü mezunlarının unvanı “teknolojist” veya “teknolog” olmaktadır. Mühendislik Teknolojisi programlarında daha az matematik ve teori verilmektedir. Mühendislik Teknolojisi programı, 4 yıl süren ve lisans derecesi veren, uygulamaya ve imalata yönelik bir eğitimidir. Mühendislik programı daha teorik, araştırma ve tasarımın ağırlıklı olduğu ve daha çok matematik okutulan programdır.

Genel olarak, Mühendislik programı mezunu “tasarım yapan”, Mühendislik Teknolojisi mezunu ise “tasarımı uygulayan” olarak görülmektedir. “Teknolojistin” unvan, yetki ve sorumluluğu bizim mevzuatımızda henüz mevcut değildir. Hukuki altyapı hazırlandığında Teknoloji Fakülteleri bünyesinde Mühendislik Teknolojisi (Engineering Technology) programları da açılabilir. Teknolojist veya benzeri unvanların yasal çerçevesi henüz oluşmamış olduğu için Türkiye’de Teknoloji Fakültesi bünyesinde önce Mühendislik (Engineering) bölümleri kurulmuştur. Yasal düzenlemeler yapıldıktan sonra mühendislik teknolojileri bölümleri de açılacaktır.”

Gelinen süreçte izlenildiği kadarıyla öğrenci alan bölümlerin müfredat, donanım ve öğretim elemanı kadrosu ile birlikte mühendislik eğitimi vermesi öngörülmektedir. Ancak söz konusu fakültelerin mevcut öğretim elemanı kadrosunun büyük ölçüde mühendis kökenli olmaması, bu fakültelerin vermeyi planladıkları mühendislik eğitimi yolunda çok büyük bir engel oluşturmaktadır.

Somut örnek vermek gerekirse, Gazi Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Otomotiv Mühendisliği Bölümü’nde görev yapan 14 öğretim üyesinin neredeyse hiçbiri mühendis kökenli değildir. Mühendislik eğitimi almamış ve mühendislik nosyonuna sahip olmayan öğretim üyelerince verilen bir mühendislik eğitimin nasıl mümkün olabileceği ayrı bir merak konusudur. Aynı Fakültenin İnşaat Mühendisliği Bölümü’nde ise 13 öğretim üyesinin sadece 4’ü mühendis kökenlidir. Aynı üniversitenin Mühendislik Fakültesi’nin aynı ismi (İnşaat Mühendisliği Bölümü) taşıyan bölümü olduğu da dikkate alındığında, kurulan Teknoloji Fakültesi ile bu eğitim alanında hangi boşluğun doldurulmaya çalışıldığı hiç anlaşılamamaktadır.

Sonuç olarak 2009 yılında 152 farklı fakülteden mühendis mezun olurken, bu fakülterlere 2010’da 7 tane daha yeni mühendislik fakültesi eklenmiştir.

Mühendislik ve Eğitimi

Bilim çevrelerince mühendislik kısaca “Bilim yoluyla elde edilmiş tüm bilgilerden; akıl ve deneyim yoluyla somut sentezlere vararak, insana ya da daha genel kapsamıyla canlıya yararlı oluşumları yaratma gücü ve çabası” olarak tanımlanmaktadır.

ABD’deki mühendislik programlarını akredite eden kuruluş ABET (Accreditation Board of Engineering and Technology) ise mühendisliği; “Mühendislik; eğitim, deneyim ve uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak ve mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşısıdır” şeklinde tanımlamıştır.

Mühendisliğin başkaca tanımları ise kısaca şöyledir;

“Mühendislik, doğadaki ve sosyal hayattaki kaynakları, olayları insanlığa daha fazla fayda sağlamak amacıyla matematiğin ve temel bilimlerin ilkeleri ve yöntemleri ile yöntem, sistem, süreçler ve teknolojiler araştıran, planlayan, projelendiren, üreten bir meslek, uygulamalı bir bilim dalı olarak tanımlanır. Mühendislik, belirtilen etkinlikleri güvenli, ekonomik, çevreye uygun ve estetik olarak gerçekleştiren bir meslek dalı ve aynı zamanda sanat dalıdır. Mühendislik bilimleri, buna göre matematik, fizik, mekanik, istatistik bilimleri yanı sıra sosyal ve ekonomi bilimlerini, çevre bilimleri ve güzel sanatlar yaklaşımlarını içerir.”

“Matematik, doğa ve güncel mühendislik bilimleri bilgilerine dayanan bir eğitime ek olarak deneyim ve uygulama ile kazanılan formasyonu kullanarak vardığı somut sentezlerle evrensel ve insanlık yararına problemleri ve gereksinimleri belirleyerek ve bunlara yanıt vermek üzere ekonomiklik, doğal kaynaklarla ilgili sürdürülebilirlik ilkelerini dikkate alarak ve mühendislik etiğini gözeterek; teknik ağırlıklı ekipmanların, ürünlerin, proseslerin, sistemlerin, yöntemlerin ya da hizmetlerin tasarımı, doğrulanması, hayata geçirilmesi, işletilmesi, bakımı, dağıtımı, teknik satışı ya da danışmanlık ve denetiminin yapılması ve bu amaçlarla araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon (ATGİ) faaliyetlerinde bulunulması işlevine mühendislik denir.”

Bu değişik tanımlamalardan yola çıkarak ve mühendisliğin temel niteliklerini dikkate alarak, kapsamlı bir mühendislik tanımlamasında esas alınan bilgi, formasyon ve tasarım olarak belirtilen unsurlar mühendis kimliği için kritik görülen temel nitelikler olarak değerlendirilmektedir.

“Eğitim” terimi ise meslek eğitimini veya kültürel ya da sosyo-kültürel bir hareket olarak kabul edilen öğrenme etkinliklerinin niteliğini belirtir. Dolayısıyla üniversitelerde verilecek eğitimin belirli bir amaca hizmet etmesi ve kişiye, hem kendisine hem de topluma yararlı olmasını sağlayacak donanımı kazandırması beklenir. Anayasa ve yasalarda yükseköğrenime dair öngörülen amaç da budur. Yükseköğretimin bu amacı sağlayacak şekilde, ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda planlanması gereklidir.

Ancak ülkemizdeki duruma bakılacak olursa; toplumun ihtiyaç ve beklentileri ile üniversitelerimizde verilen eğitimin uyumlu olduğunu söylemek mümkün değildir. Ülkemizdeki yükseköğrenim sistemi incelendiğinde, gerek kurum gerek disiplin sayısı açısından bir planlamanın bulunmadığı ve bilimsel ölçütlerin göz önüne alınmadığı görülmektedir.

Ülkemizde halen farklı adlar altında 152 fakültede mühendislik eğitimi verilmektedir. Her yıl mühendislik fakültelerine 60 binin üzerinde yeni öğrenci kaydolmaktadır. Alınan öğrenci kadar mezun verildiğini varsayarsak, yılda ortalama 60.000 yeni mühendis iş hayatına atılıyor demektir. Oysa, meslek alanında var olan işsizlik çok yüksek boyutlardadır. Hal böyle iken

bilimsel gereklere ve ülke gerçeklerine göre değil sadece subjektif nedenlerle fakülteler açılması, sonuçları itibariyle kolay çözülemeyecek sorunlar ve tahribatlar yaratmaktadır.

Mühendislik mesleği insan odaklı bir meslektir. Mesleğin öznesi insandır. Meslek toplumun güvenliği ve sağlığı ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, mühendislik fakültesi kurulurken eğitimin kalitesi ve fakültenin alt yapı donanımının tam olması zorunludur.

Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyecek en önemli unsurlardan birisi de öğretim elemanı sayısı ve niteliğidir. Mühendislik fakültelerinde, bazı büyük şehirlerdeki üniversiteler de dahil olmak üzere, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının 100-150, hatta daha da yukarılara çıktığı görülmektedir. Halen birçok yeni üniversitede yeter sayıda ve nitelikli öğretim elemanı bulmada güçlük çekilmekte, bu nedenle yasal olarak kuruluşu gerçekleşmiş öğretim kurumları faaliyete geçirilememektedir.

2009/2010 öğretim döneminde ülkemizdeki 141 üniversitede 132 ayrı mühendislik ve mimarlık programında öğretim yapılmıştır. Bu bölümlerin birçoğunda, güncel müfredat, yeterli sayıda öğretim üyesi ve çağdaş laboratuvar imkanlarıyla eğitim yapıldığını söylemek mümkün değildir. Türkiye’de mühendislik eğitiminin yapıldığı bu bölümlerin pek çoğunda çağdışı kalmış ders programları; laboratuvar, derslik, kütüphane, öğretim üyesi ve görevlisi yetersizliği söz konusudur. Kısaca çağdaş standartlardan uzak bir eğitimle mühendis yetiştirilmektedir.

Yeterli fiziki alt yapı ve öğretim elemanına sahip olmadan açılan mühendislik-mimarlık fakülteleri ve ülkenin ihtiyaçları dikkate alınmadan mühendis ve mimar yetiştirmeye yönelik olarak uygulanan eğitim politikaları, mesleki eğitim alanındaki en önemli alt yapı sorunlarının başında gelmiştir. Mühendislik ve mimarlık alanında arz fazlası bulunması sebebiyle mevcut mimar ve mühendislerin %25’i işsiz veya meslekleri dışında alanlarda çalışmak zorunda kalmaktadır.

28 Ekim 2010 tarihinde, YÖK’ün “Dünyada ve ülkemizde gelişmelere paralel olarak açılması uygun görülen ön lisans ve lisans diploma programları, öğrenci sayılarının azaltılmasının/ artırılmasının uygun olduğu düşünülen mevcut programlar ile birinci ve ikinci öğretim türlerinin yaygınlaştırılması konularında” TMMOB’dan görüş istediği ilgili yazıya gönderilen cevap mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitiminde geleneksel noktaya dair TMMOB’nin en güncel tespitidir.

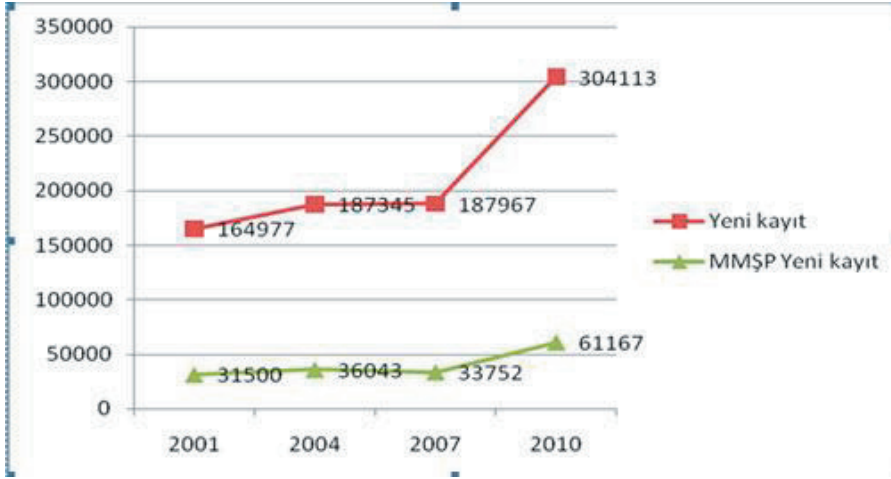
Sonuç

Sermayenin sınırsız hareketliliğini ifade eden kapitalist küreselleşme çağında sermaye, yaşamın bütün alanlarına egemen olmaktadır. Bu süreçte ülkemiz, uluslararası sermayenin küresel istemlerine uygun olarak tüm alanlarda yapısal bir dönüşüm programına tabi tutulmaktadır. Uluslararası sermaye çevrelerinin çıkarları doğrultusunda ve ayrıca AB ile uyum adı altında sunulan bu dönüşümden; tüm yaşamımızın yanı sıra mühendislik uygulamaları, mühendislerin sosyal konum ve koşulları da doğrudan olumsuz biçimde etkilenmektedir.

Bu durumun somut göstergeleri; insan yaşamının her aşamasından sorumlu olan mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığının hızla işlevsizleştirilmesidir. Bilim, akıl ve mesleki birikim dışlanarak yaşam çevrelerinin, alanlarının ve kaynaklarının tahrip edilmesidir. İşlevsizleştirilen meslek insanlarının hızla işsizleşmesi, ücretli mühendislerin toplum içindeki konumunu yitirmesi, kimliksizleşmesi ve yoksullukla baş başa bırakılmasıdır.

Hal böyleyken plansız ve programsız bir biçimde her il'e bir üniversite açılmasının, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak teknoloji fakültelerine dönüştürülmesinin mühendislik ve mimarlık alanlarına yeni sorunlar ekleyeceği açıktır. Son 3 yılda mimar, mühendis, şehir plancılığı eğitimine yeni kayıtlarda %81 artışa işaret eden aşağıdaki tablo durumu daha net olarak göstermektedir.

Mühendislik-mimarlık mesleği özel bir eğitimi gerektirir. Mesleğin uygulama alanlarının geniş olması itibarıyla eğitimin niteliği; doğa ve kültürel çevrenin tahribi, birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir. Mühendislik-mimarlık mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde var olan mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, siyasi konjoktüre dayalı olarak alınan bu ve benzeri kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Yükseköğretime ilişkin alınan "çok sayıda niteliksiz mühendis-mimar yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite, fakülte açma" kararları yerine, var olan fakültelerin ihtiyaçlarının karşılanarak, sorunların giderilmesine yönelik kararlar alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak; yeni kurulan teknoloji fakültelerindeki mühendislik bölümleri önümüzdeki süreçte mühendislik mesleğimizi, yetki ve sorumluluk alanlarımızı tam bir karmaşaya sürükleyecek ve meslek alanımızdaki istihdam sorununu artıracaktır. Bu nedenle konu daha da içinden çıkılmaz bir aşamaya gelmeden, meslek odaları başta olmak üzere ilgili taraflarını da kapsayacak biçimde yeniden gözden geçirilmelidir.